

HVIDBOG

#DKVILD

VILDE tips til
VILDE kommuner

Miljøministeriet

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Grøn pasning	7
1. Begræns plejen af offentlige arealer.....	7
2. Tag høslet én til to gange årligt	7
3. Afbrænding af vejkanter	9
4. Naturlig tilgroning	9
5. Fuldemandskørsel	10
6. Afgræsning	10
7. Lad gamle træer stå.....	11
8. Veteranisering af træer	12
9. Vælg hjemmehørende planter.....	12
10. Lokal frøblanding.....	12
11. Udlæg stenbunker.....	12
12. Blotlæg jord	13
13. Brug urent sandkasse-sand	13
14. Inspirationshaver	13
15. Introducér "rod"	15
16. Kvashegn.....	15
17. Billig naturgenopretning	16
18. Skab sammenhængende naturområder	16
19. Tænk natur ind i flere projekter.....	17
Samarbejde	18
20. Bredt samarbejde.....	18
21. Nedsæt en projektgruppe	19
22. Afstem forventninger	19
23. Undersøg potentialer på forskningsniveau.....	19
24. Vidensdeling.....	19
Økonomi.....	20
25. Betydningsfulde små skridt.....	20
26. Arbejd med eksisterende ressourcer	20
27. Politisk opbakning og finansiering	20

28. Start en biodiversitetspulje	21
29. Inddrag lokalsamfundet	21
Borgerinddragelse	22
30. Inddrag borgerne tidligt i processen	22
31. Uddel materiale.....	22
33. Træk på de lokale ildsjæle	23
34. Giv tid og plads	23
Formidling, formidling, formidling	24
35. Mere viden	24
36. Kommunikér om naturprojekterne	24
37. Undgå myter og modstand med formidling	25
38. Tag ud og mød borgerne.....	25
39. Kommunikér bredt	26
40. Skab engagement og begejstring hos politikere, borgere og kolleger	26
41. Fokuser på særlige arter	26
Relevante platforme	27
42. Inspirationsaftener	27
43. Benyt kulturdage og events.....	27
44. Afhold større begivenheder	28
45. Sociale medier	28
46. Informér via skilte	28
Vilde virksomheder	29
Formidling, formidling, formidling	
47. Formidling af viden	29
48. Samarbejd med erhvervsorganisationer	29
49. Støt virksomhederne med rådgivning.....	30
50. Aftaler om §3-natur	30
51. Samarbejd med daginstitutioner og skoler	31
52. Plant træer på marker	31

5 Hurtige	32
1. Begræns pasningen af offentlige arealer.....	32
2. Lad gamle træer stå	32
3. Inddrag borgere	32
4. Prioritér formidling og kommunikation.....	32
5. Samarbejd med institutioner, virksomheder og ildsjæle	32

FORORD

Den 5. februar 2020 henvendte jeg mig til landets kommuner med en invitation til at omfavne, hylde og dyrke den vilde natur. Et frø blev sået og frem spirede en VILD konkurrence for alle landets kommuner. De skulle dyste om, hvem der kunne skabe det vildeste og mest fantastiske biodiversitetsprojekt. Dengang havde jeg ingen anelse om, hvor vildt det ville gå for sig.

Alle 98 kommuner tilmeldte sig konkurrencen, og det kom der fantastiske biodiversitetsprojekter ud af. Kommunerne har gjort en kæmpe indsats for at give naturen mere plads, og det er spiret frem med naturprojekter.

Med konkurrencen og kommunernes benhårde arbejde er frembrudt en ny opmærksomhed og prioritering af naturen i kommunerne.

Mange borgere er også hoppet med på den vilde bølge, og på sociale medier er opstået en borgerbevægelse. Vilde Facebookgrupper, hvor der deles tips og tricks til den vilde have, og hvor kommunernes indsatser diskuteres, er skudt op. I skrivende stund er over 18.000 borgere medlem af de nye VILDE Facebookgrupper, og borgernes engagement har været til at tage at føle på. Danskerne vil gerne den vilde natur - det er der efterhånden ingen tvivl om!

I løbet af konkurrencen er der sket et paradigmeskift i forvaltningen af kommunernes grønne arealer. Hvor det tidligere var normen med tætklippede, grønne græsplæner og skarpt klippede hække, ser man nu i meget højere grad vilde kommunale arealer med alverdens blomsterarter og insekter, vilde vejrabatter, vilde skoler og institutioner og meget mere.

Lad os dele den nye viden

Mange kommuner har under forløbet meldt tilbage, at de har lært meget om biodiversitet, og at der blevet udviklet nytænkende og kreative metoder til at give naturen en hjælpende hånd. Lad os dyrke denne viden med hinanden, så vi ikke hver gang skal opfinde den dybe tallerken.

Til en start er alle kommunernes erfaringer samlet i denne Hvidbog til inspiration for alle kommuner. Lad os bruge hinanden - for sammen kan vi nå meget længere og gøre en endnu større indsats for naturen.

Alle landets kommuner fortjener et kæmpe tak for deres deltagelse i den vilde dyst. En ligeså stor tak skal lyde til alle de medarbejdere ude i kommunerne og de tusindvis af frivillige borgere, som har haft hænderne i mulden, og som har stablet nogle spændende naturprojekter på benene.

Til slut vil jeg gerne rette en tak direkte til alle landets kommuner: I har alle været med til at skubbe Danmark i en grønnere og vildere retning. Jeres arbejde er guld og grønne skove værd.

Miljøminister Lea Wermelin

September 2022

Grøn pasning

Man kan komme langt inden for kommunens eksisterende budgetter ved at tænke natur og biodiversitet ind i forvaltningen af grønne arealer

1. Begræns plejen af offentlige arealer

Begræns plejen af de offentlige arealer, hvor det er muligt, og lad naturen få plads til at være natur.

Plejen eller overvågningen skal selvfølgelig ikke ophøre helt, men skal tilpasses habitatet og miljøet. Plejen af de enkelte områder skal også times i forhold til opbygning af frøbank og eksempelvis overvintrende insekter.

2. Tag høslæt én til to gange årligt

En god måde at få hurtige og positive effekter af biodiversitet er ved at tage høslæt to gange årligt. Det gælder især på arealer, der i forvejen er næringsfattige. Man slår normalvis området i april og september. Er det kun muligt at slå én gang årligt, bør den tidlige slåning altid prioriteres.

Når du tager høslæt tidligt på året i april, kommer der mere lys til blomsterplanterne, som ellers nemt kan blive overskygget af dominerende græsarter. Ved høslæt på det sene tidspunkt i september, skal du flytte det døde plantemateriale fra området og fjerne samtidig næringsstofferne. På den måde bevarer du det næringsfattige miljø.

Ønsker en kommune at tage høslæt på græsrabatter, bør medarbejderne slå i midten af maj, når vild kørvel knoppes, og igen i september efter blomstring. Høet fra rabatter bør ikke gives til dyr, da der kan gemme sig glas, øldåser og andre ting, der kan være farlige for dyr. Hø fra sådanne arealer bør derfor kun bruges som biobrændsel.

Foto: Lea Wermelin / Miljøministeriet

Foto: Naturplejeteam på lekursus / Billund Kommune

3. Afbrænding af vejkanter

Afbrænding af ensformige græsarealer, fældeled og vejkanter er en nem, hurtig og prisbillig måde at øge biodiversiteten på. Det kræver dog tilladelser, god timing og oplæring af driftspersonalet.

I Rudersdal Kommune har de haft succes med afbrænding af vejkanter, hvor de har oplevet, at der efter afbrændingen er blevet plads til mindre dominerende blomster og urter. På nogle af kommunens vejkanter er antallet af plantearter forøget med op til 45 procent fra 2017-2021. Som følge af en mere blomsterrig vejkant er der siden registreret flere insekter og andre smådyr.

Foto: Afbrænding som plejemetode / Rudersdal Kommune

4. Naturlig tilgroning

Overlad arealer til naturlig tilgroning frem for græssåning.

Få biologer til at undersøge, hvilke områder der egner sig til naturlig tilgroning. Vil kommunen overlade et bynært areal til naturlig tilgroning, kan medarbejderne eventuelt slå stier i den vilde beplantning.

Foto: Naturlig tilgroning og vilde stier / Lolland Kommune

5. Fuldemandskørsel

Er der områder, som ikke egner sig til naturlig tilgroning, kan man i stedet gøre brug af fuldmandskørsel-metoden, når der skal slås græs. Fuldmandskørsel går ganske enkelt ud på at slå græsset i vilkårlige mønstre, og slå det forskellige steder fra gang til gang. På den måde skabes der forskellige miljøer for forskellige arter i græsset.

6. Afgræsning

Græssere som køer, heste, får og geder kan hjælpe med at pleje små og svært tilgængelige naturområder, og samtidig er dyrene med til at skabe mere biodiversitet.

I Nyborg Kommune har de sat geder ud i en indhegning, som de flytter rundt alt efter behov. De græssende geder hjælper også med at spise invasive og aggressive arter. På den måde giver gederne plads til nye arter.

I Syddjurs Kommune har de lavet aftaler med lokale hesteejere og andre dyreholdere, som hjælper med at afgræsse forskellige små naturarealer. Dyrene får adgang til at græsse på mindre arealer, eller arealer som er for små til, at én dyreholder kan have alle sine dyr i en enkelt indhegning. Med denne form for mobil græsning får kommunen mange mindre arealer afgræsset og plejet, samtidig med at de lokale dyreholdere får ekstra græs til deres dyr.

7. Lad gamle træer stå

Lad gamle træer stå og forfalde naturligt fremfor at fjerne eller fælde dem. Ældre træer, også såkaldte risikotræer, er nemlig værter for mange forskellige arter fra svampe til insekter. Risikotræer er træer, der har en – lidt højere end normal – risiko for at vælte, knække eller tabe store grene, og som dermed udgør en risiko for personer eller bygninger.

For at sikre enighed i arbejdet med at bevare kommunens risikotræer, kan det være en fordel at arbejde tværfagligt. Inddrag og lyt til eksperter. Hvis det er muligt, kan man nøjes med blot at beskære risikotræer og efterfølgende bruge det døde ved lokalt i kommunen.

I stedet for at fælde og beskære værdifulde risikotræer, kan man også indhegne dem. På den måde kan man gøre borgere opmærksomme på de skrøbelige træer.

Sørg også for god formidling til private haveejere, så borgere føler sig trygge ved at lade store træer stå hjemme haven.

Foto: Beskyttet og indhegnet flerstammet bøg i Aldershvile Slotspark / Gladsaxe Kommune

8. Veteranisering af træer

Veteranisering af træer øger den lokale biodiversitet. Ved at gøre træerne gamle før tid, giver man plads til, at svampe og insekter kan tage bo i træet.

I Albertslund Kommune har man fladeveteraniseret to kulturskove, hvilket vil sige, at kommunen helt med vilje har sendt skovenes unge træer på førtidspension. Før fremstod skovene ufremkommelige og de havde et tæt bladdække, der ikke gav meget lys til skovbunden. Med veteraniseringerne forventer kommunen at øge den lokale biodiversitet, samtidig med, at der lokker flere nye arter til og skabes nye boliger for især solitærerbier.

9. Vælg hjemmehørende planter

Ofte kan biodiversiteten hjælpes på vej blot ved at vælge hjemmehørende planter fremfor indførte arter.

Blomstrende planter giver insekter en god fødekilde. Man kan eksempelvis vælge at plante hjemmehørende, blomstrende buske og træer såsom Slåen, Mirabel, Hvidtjørn, Almindelig hæg, æble, osv. Med årene vil buske og træer også blive gode levesteder for svampe og trælevende insekter.

Man kan også så hjemmehørende, vilde blomsterplanter. Blandt gode og nemme planter kan nævnes Almindelig røllike, Blåhat, Almindelig kællingetand, Gul snerre, Almindelig knopurt, Djævelsbid, Håret høgeurt og mange flere.

Få mere inspiration til hjemmehørende, insektvenlige og nemme planter hos:

- [DCE - Aarhus Universitet](#)
- [Haveselskabet](#)

10. Lokal frøblanding

Skab en frøblanding med hjemmehørende arter, som er egnet til at vokse lokalt. Frøblanding kan spredes på kommunale arealer og deles ud til borgere, der kan så frøene i deres egne haver.

11. Udlæg stenbunker

Placer større sten eller mindre bunker af sten et solrigt sted udendørs. Store sten kan enten lægges enkeltvist eller bygges op i et flot stengærde. Hvis stenene ligger permanent og uforstyrret, kan stenboende arter bedre indfinde sig.

Stenbunker kan tjene som gode skjulesteder og særligt gavne padder, krybdyr og insekter, som kan varme sig på stenene.

12. Blotlæg jord

Læg små bunker jord, grus eller sand et solbeskinnat sted. Temperaturen i og på bunkerne vil være lidt højere end på den omgivende jord. Sørg gerne for, at jorden er sandet og næringsfattig, så bunken ikke gror hurtigt til med høje planter. Jo mindre muld, desto bedre.

Jordboende bier og andre varmeelskende insekter graver gerne reder i den varme jord. Krybdyr som f.eks. firben vil også kunne udnytte den varme jord til at øge kropstemperaturen. Med tiden kan der vokse små tørketolerante planter.

13. Brug urent sandkasse-sand

Når sandet fra sandkasserne i kommunens institutioner er blevet urent af grene, blade og jord, er det ikke muligt at rense og genbruge sandet. Så kan man, i stedet for at køre sandet til deponering, fordele sandet på kommunens ekstensivt plejede arealer, så der skabes mere varierede jordbundsforhold.

I Herlev Kommune sendte de tidligere ca. 100 m³ urent sandkassesand til deponering hvert år. I år har de i stedet valgt at fordele sandet på kommunens grønne arealer. Kommunen forventer, at der vil opstå mere varierede jordforhold, som vil tiltrække mere tørketålende urter. På den måde øges biodiversiteten.

14. Inspirationshaver

Gå forrest som kommune og inspirer borgerne til vild natur ved at lave inspirationshaver på kommunens egne områder.

Eksempelvis i Herning Kommune har man lavet inspirationshaver, der illustrerer forskellige tiltag, borgerne kan lave i deres egne haver. I en af inspirationshaverne har kommunen udlagt sten-, gren- og jorddynger. Derudover bliver græsset klippet efter fuldmandskørsel-metoden, og træarter som tjørn og eg får lov at vokse op på græsarealet.

En af kommunens inspirationshaver er etableret på kommunens største genbrugsplads for at inspirere borgerne til anvende haveaffaldet derhjemme og droppe den næste tur til genbrugspladsen.

Foto: Område med udlagt sand / Herlev Kommune

Foto: Inspirationshave ved Tavlundvej / Herning Kommune

I Egedal Kommune har man omlagt den kedelige græsørken ved det lokale bibliotek til en spændende inspirationshave.

Foto: Inspirationshave ved Ganløse Bibliotek / Egedal Kommune

15. Introducér "rod"

Introducér rod på kommunens arealer, eksempelvis i form af genbrugte træstammer fra de træer, der alligevel årligt fældes.

16. Kvashegn

Afklip fra grønne arealer kan håndteres lokalt. I stedet for at køre kvas fra fældninger og beskæringer på genbrugspladsen, kan man samle det i kvashegn. Vis borgere vejen ved at begynde med et kvashegn kommunens egne arealer.

I Odder Kommune har man rejst et 200 meter langt hegn, som rummer 180 ton dødt ved. Desuden er driftsafdelingen i kommunen stoppet med at køre kvas på genbrugscentralen. Alt sammen til gavn for insekter, smådyr, miljø og klima.

På den måde er Odder Kommune med til at vise, at haveafklip er en vigtig ressource, som gavner biodiversiteten, og altså ikke bare affald, som skal på genbrugspladsen.

Foto: Kvashegn / Odder Kommune

17. Billig naturgenopretning

I Helsingør Kommune har de lavet en billig og effektiv metode til naturgenopretningsprojekter.

Kommunen har haft succes med følgende proces:

- Undersøg kommunens landbrugsarealer og udvælg områder, der i forhold til størrelse og beliggenhed egner sig godt til et naturgenopretningsprojekt.
- Undersøg, hvor området kan understøtte og skabe synergi med de grønne kiler og naturområder, der er i området i forvejen.
- Undersøg muligheden for landbrugsstøtte på arealet ved ekstensiv drift med helårsgræssende dyr.
- Lav en økonomisk model, hvor udgifterne går i nul for kommunen.
- Søg om tilskud til hegning. Omkostningerne til naturgenopretningen kan på den måde minimeres.

18. Skab sammenhængende naturområder

Selvom små tiltag kan gøre en forskel for biodiversiteten, så er det i sidste ende de store, sammenhængende naturområder, som kan gøre den største forskel.

Det kan derfor være en fordel at indarbejde store, sammenhængende naturområder, når kommune- og lokalplaner, og andre grønne politikker skal forfattes.

19. Tænk natur ind i flere projekter

Naturen har i mange år været underprioriteret og kun fået plads i deciderede naturprojekter. Drop silotænkningen, prioriter naturen højere og tænk den ind i flere projekter på tværs af kommunen.

Samarbejde

Samarbejde på er vigtigt - både på tværs af forvaltninger og fagligheder. Det giver grobund for at tænke naturen smartere ind i flere projekter

20. Bredt samarbejde

Et godt samarbejde i kommunen kan give inspiration og give grobund for nye ideer og initiativer, men det kan også være udfordrende og tidskrævende at inddrage på tværs af fag og linjeorganisation.

I Lolland Kommune oplever de, at det kræver en stor indsats at få medarbejdere på alle niveauer med på ideen om naturnær drift af kommunale arealer. Projektet skal altså bearbejdes i de enkelte forvaltninger, før opgaven kan have en vedvarende effekt.

Kommunens medarbejdere oplever, at det ikke er på grund af modstand mod "højt grimt græs", men tværtimod mangel på tid og viden. Hvis medarbejderne har en presset hverdag, er det nemmest at gøre, som man plejer. Formidling og inddragelse er derfor også vigtigt, så enhver driftsleder, grøn medarbejder, pedel osv. ved, hvorfor det er vigtigt at skabe biodiversitet, og hvordan det kan indføres på langt de fleste typer anlæg.

21. Nedsæt en projektgruppe

Flere kommuner har projektgrupper med forskellige kompetencer og fagligheder, når der skal skabes naturprojekter. Kommunerne har oplevet, at det har givet en større forankring i hele kommunen, når kommunikationsmedarbejderen, biologen, de grønne medarbejdere og naturfolkene er samlet. Samtidig har de kunne tænke i helheder og synergieffekter på grund af de forskellige kompetencer i projektgruppen. Kommunerne erfarer, at det er en god idé at fordele roller og ressourcer i en sådan projektgruppe.

I Guldborgsund Kommune er græsklipperen og biologen rykket tættere på hinanden. De har haft stor fokus på idégenerering, vidensdeling og sparring mellem faggrupper, som ikke tidligere har snakket sammen.

22. Afstem forventninger

Inden et biodiversitetsprojekt skydes i gang, kan det være relevant at få afstemt forventningerne til indsatsen. Skal der eksempelvis tilføres midler, eller skal indsatsen ske inden for de eksisterende økonomiske rammer?

23. Undersøg potentialer på forskningsniveau

Undersøg, hvor i kommunen der er de bedste potentialer for mere vild natur med en specialestuderende. Stil eventuelt et skrivebord til rådighed til den studerende i eksempelvis biologi, som kan analysere status og naturpotentialer på et forskningsniveau.

24. Vidensdeling

Brug det fælles netværk "Sammen om et VILDERE Danmark" til at dele viden om natur og biodiversitet. Andre kommuner er interesserede i jeres tiltag og vil gerne høre jeres gode idéer og smarte tiltag.

Økonomi

Det kan virke uoverskueligt at lave en grundlæggende ændring af naturen, især hvis man som kommune ikke har budget og midler til det

25. Betydningsfulde små skridt

Selvom man ikke har det store budget til biodiversitet og natur, kan man dog stadig gøre en positiv forskel. Selv små skridt kan nemlig have stor betydning.

De små skridt kan eksempel medvirke til at skabe et fokus og en nødvendig holdningsændring, som er en betingelse for handling - både blandt borgere og kollegaer internt i kommunen.

26. Arbejd med eksisterende ressourcer

Alle skal starte et sted. Tag små skridt i starten og arbejd med de ressourcer, der eksisterer i kommunen.

Flere kommuner har erfaret, at det ofte kan være billigt eller gratis at tage hensyn til biodiversiteten i forskellige projekter og i den daglige pleje af kommunale arealer.

27. Politisk opbakning og finansiering

Sørg for at få politisk opbakning og finansiering til initiativerne for biodiversitet og vild natur. Det giver handlekraft og betyder, at opgaven bliver prioriteret. Søg eventuelt fonde, der kan støtte jeres projekt økonomisk.

28. Start en biodiversitetspulje

Start en biodiversitetspulje med formålet at støtte biodiversitets- og naturprojekter i kommunen. På den måde bliver der skabt naturprojekter samtidig med, at man får engageret borgere og lokalsamfund i udviklingen.

Frederikssund Kommune igangsatte i 2021 en årlig biodiversitetspulje til at støtte projekter, der skaber mest mulig biodiversitet. Puljen satte gang i spændende projekter i grundejerforeninger, børnehaver m.m.

Læs mere om Frederikssund Kommunes biodiversitetspulje på deres hjemmeside her: <https://vi.skaber.frederikssund.dk/da-DK>.

29. Inddrag lokalsamfundet

Det kan betale sig at inddrage borgerne i kommunens natur- og biodiversitetsprojekter. Det er både en billig løsning, der frigiver tid og ressourcer fra kommunens medarbejdere, men det giver også stort engagement og interesse fra borgerne.

Når borgerne får lov at være med, bliver projektet også mere nærværende. Desuden spreder budskabet sig som ringe i vandet, når borgerne fortæller om deres oplevelse til andre i kommunen.

Flere kommuner har oplevet, at inddragelsen har givet borgerne en større forståelse for, hvorfor og hvordan man skaber mere biodiversitet.

Foto: Vildt klistermærke hos borger / Allerød Kommune

Borgerinddragelse

Lokalt engagement kan være altafgørende for at få succes med forandringerne med mere vild natur

30. Inddrag borgerne tidligt i processen

Inddrag borgerne tidligt i processen, når kommunen skal i gang med nye projekter. Det giver borgeren mulighed for at få indflydelse og bidrage til projektet.

Flere kommuner har oplevet, at borgernes ejerskab over projektet har medført, at projekterne efterfølgende mødte mindre modstand ved politiske beslutninger.

31. Uddel materiale

Giv borgere mulighed for at vise, at de gør en indsats på deres egen grund. Uddel for eksempel klistermærker, som borgerne kan sætte på deres postkasse. På den måde kan borgerne vise, at de ikke bare lader deres have "gro til", men at de gør en forskel for vild natur og biodiversitet.

32. Understøt private i omstillingen

Understøt private i omstillingen til mere vild natur og tilbyd hjælp til naturforbedrende indsatser på private grunde.

Bornholms Kommune har de blandt andet hjulpet med at etablere vandhuller på privatejede arealer.

Foto: Bornholms Kommune etablerer et nyt vandhul på et privatejet areal / Bornholms Kommune

33. Træk på de lokale ildsjæle

I mange kommuner har borgerne et ønske om at bidrage til at skabe bedre forhold for dyr og planter. Det er derfor oplagt at inddrage lokale ildsjæle i kommunens arbejde med natur og biodiversitet.

Sammensæt eventuelt et frivilligt team. I Billund Kommune har de sammensat et team, som hovedsageligt består af pensionerede mænd og kvinder, bosat i kommunen.

De frivillige hjælper kommunen med at pleje naturarealer rundt omkring i kommunen. Det kan være alt fra arealer, som er for små til afgræsning eller høslæt, eller pleje af større værdifulde naturområder, hvor teamet kan udføre en fokuseret og nænsom pleje for særligt værdifulde arter.

At have et velfungerende frivilligt team kræver selvfølgelig, at de frivillige føler sig værdsat og som en del af fællesskabet. Derfor skal der være fokus på at få skabt sammenhold og fællesskab.

34. Giv tid og plads

Vær tålmodig i udviklingen til mere vild natur i kommunen. Borgernes natursyn ændrer sig ikke fra dag til dag. Medindflydelse er vigtig, men folk skal også have tid til at vende sig til udviklingen.

Formidling, formidling, formidling

Kommunikation – både internt og eksternt – er essentielt for at gøre opmærksom på kommunens initiativer og for at skabe forståelse for dem

35. Mere viden

Mange borgere og politikere vil gerne bidrage til øget biodiversitet, men der er stor forskel på, hvor meget viden der findes om biodiversitet. I nogle tilfælde er lægmands opfattelse vidt forskellig fra videnskabens konklusioner. Det tager lang tid og en bred indsats at ændre folks naturopfattelse.

Der er dog stor interesse for at lære mere om, hvad biodiversitet konkret går ud på. Der er derfor et stort potentiale i at formidle den viden, der skal til for, at borgere kan se den store sammenhæng, og hvad vi som enkeltindivider, kommune, virksomhed og forening kan gøre for naturen, hvis blot vi gør det i fællesskab.

Formidling er vigtigt, når man skal inspirere både borgere, medarbejdere og beslutningstagere.

36. Kommunikér om naturprojekterne

Det hjælper at have bred opbakning til kommunens biodiversitetsprojekter, inden de søsættes - både fra lokalsamfund og politikere.

Flere kommuner har oplevet, at formidlingen er essentiel for at få opbakning til deres projekter. Kommunerne har blandt andet kommunikeret om deres

konkrete projekter, og hvorfor kommunen gør, som de gør, inden projektet i gang sættes.

37. Undgå myter og modstand med formidling

Med grundig formidling er flere kommuner kommet kritiske borgere i møde, og skabt forståelse for naturprojekterne.

Interessentinddragelse og kommunikation må ikke undervurderes. Så snart der foreligger en nogenlunde færdig plan for, hvad man ønsker at lave af ændringer (eksempelvis en ny hegnslinje eller ændret måde at pleje et område på), bør de lokale interessenter inddrages, så myter og bekymringer kan blive mødt med saglig information.

Styrk derfor åbenheden om, hvad der foregår på de arealer, som skal ændres til fordel for øget biodiversitet.

I Albertslund var nogle af kommunens medarbejdere tilbageholdne med at kaste sig ud i at veteranisere to af kommunens skove. De var ganske enkelt bange for borgernes negative reaktioner. Godt hjulpet på vej af kommunens grundige formidling, viste det sig, at borgerne var meget positive og imødekommende over for kommunens plan.

38. Tag ud og mød borgerne

Tag ud og mød kommunens borgere, der, hvor de færdes i dagligdagen. Engagement, indlevelse og glæde smitter, så folk gerne vil være med. Vær åben og lydhør og sæt kommunens medarbejders faglighed i spil.

Guldborgsund Kommune har haft positive erfaringer med at turnere rundt i kommunen med formidling om vild natur og biodiversitet. På den måde har medarbejderne fået spredt det gode budskab.

Foto: Kommunens medarbejdere møder borgere med lykkehjul og formidling / Guldborgsund Kommune

39. Kommunikér bredt

Nå bredt ud ved at gøre medierne opmærksomme på ny natur i kommunen.

I Herning Kommune fik de succes med at bruge Miljøministeriets konkurrence som platform til at fortælle om nogle af kommunens større indsatser for biodiversitet. Et interview til DR P4 Midt og Vest om kommunens inspirationshave endte på forsiden af DR.dk og gav efterfølgende en række henvendelser fra interesserede borgere, som ville høre om, hvordan man skaber mere biodiversitet på egne arealer.

40. Skab engagement og begejstring hos politikere, borgere og kolleger

Inddrag borgere og politikere tidligt i processen i nye naturprojekter, så de får indflydelse og mulighed for at bidrage til projektet. Det giver ejerskab over projektet og mere velvilje ved senere politiske beslutninger.

41. Fokuser på særlige arter

Biodiversitet kan være komplekst at formidle. Derfor kan det være en fordel at kommunikere om få og særlige dyre- eller plantearter, som det er vigtigt at gøre plads til, og hvilke planter, arterne tiltrækkes af.

De enkelte arter kan, der hører til i kommunen, og som fører andre arter med sig.

Relevante platforme

Få inspiration til relevante platforme, når der skal formidles om biodiversitet og vild natur.

42. Inspirationsaftener

Planlæg inspirationsaftener for kommunens borgere og fortæl om, hvordan privatpersoner kan gøre en positiv forskel for biodiversiteten hjemme i haven.

I Herning Kommune har de eksempelvis holdt inspirationsaftener på Herning Bibliotek hvor de har delt tips og tricks til, hvad man selv kan gøre i haven.

43. Benyt kultur dage og events

Benyt allerede eksisterende kultur dage og naturevents til at sætte fokus på biodiversitet.

I Brøndby Kommune har de gode erfaringer med at bruge arrangementer som kulturnat og Brøndbyskovens dag som afsæt for information og dialog med borgerne.

På kulturnatten lavede Naturskolen frøbomber (naturens svar på havregrynsgugler – bestående af frø til at smide i jorden) med børnene og serverede varm frugtsalat lavet over bål. Samtidig formidlede de sammenhængen mellem aktiviteterne og budskabet om, hvorfor det er vigtigt at øge biodiversiteten.

På Brøndbyskovens dag brugte kommunen anledningen til at informere og samle input fra de besøgende om brugen af den tilstødende mark, som

kommunen vil omskabe til et naturområde. Ifølge kommunen krævede dette ikke den store indsats, men det skabte interesse og mulighed for dialog og inddragelse af borgerne.

44. Afhold større begivenheder

Afhold større begivenheder i biodiversitetens tegn, hvor lokale og andre gæster involveres og engageres i at skabe levesteder for dyr, planter og svampe.

Furesø Kommune afholdte en biodiversitetsfestival i samarbejde med en række frivillige og Danmarks Naturfredningsforening.

Læs mere om festivalen her: <https://vild.furesoe.dk/vilde-haver-i-furesoe/biodiversitetsfestival/>

45. Sociale medier

Nå bredt ud til kommunens borgere ved at fortælle om kommunens naturprojekter på sociale medier.

Herning Kommune delte små film på Facebook og Instagram, hvor de fortalte om forskellige naturprojekter og særlige dyre- og plantearter, som borgerne burde lære at kende.

Se alle videoer her: <https://vild-med-natur.herning.dk/om-danmarks-vildeste-kommune/film-fra-den-vilde-natur-i-herning-kommune/>

46. Informér via skilte

Hvis kommunen oplever at få mange indberetninger fra utilfredse borgere, som tror, at kommunen har glemt at pleje vilde områder, kan det være en god idé at skilte med naturindsatsen. På den måde kan klager tages i opløbet og borgerne kan se, at der er en mening med vildskaben.

Foto: Der skiltes om vilde vejrabatter / Sorø Kommune

Vilde Virksomheder

Der er masser af potentiale i at skabe vild natur på virksomhedsgrunde. Der masser af kvadratmeter at hente, og mange virksomheder vil gerne omlægge deres græsørkener

47. Formidling af viden

Det kræver ofte formidling, hvis man vil involvere virksomheder i at hjælpe naturen på deres virksomhedsgrunde. Virksomhederne mangler ofte viden om, hvordan man skaber natur i praksis.

Flere virksomheder vil gerne omlægge deres græsørkener til vild natur, men en "sådan plejer vi at gøre"-kultur står ofte i vejen for, at virksomhederne tager skridtet. Kommunen kan hjælpe på vej med formidling og rådgivning.

48. Samarbejd med erhvervsorganisationer

En god måde at komme i kontakt med virksomhederne på er ved at lave et partnerskab eller et samarbejde med en erhvervsorganisation.

I Guldborgsund Kommune har de planer om at samarbejde med Dansk Industri for at engagere virksomhederne. Her vil kommunen tilbyde sparring - både til den fysiske omlægning til natur ud fra biologernes viden, men også til at fortælle om den nye natur.

49. Støt virksomhederne med rådgivning

I Fredericia Kommune har man tilbudt virksomheder rådgivning, vejledning og besøg, når virksomhederne vil omlægge deres udearealer. Kommunen har ofte rådgivet om frøblandinger, valg af træer og slåningshyppighed. Derudover har kommunen holdt temadage for virksomhederne med oplæg og mulighed for erfaringsudveksling virksomhederne imellem.

Læs mere om Fredericia Kommunes temadage her:

- [Vild natur på en virksomheds arealer – det skaber både bundlinje og en bedre biodiversitet. - Business Fredericia](#)
- [Skal din virksomhed gøre en forskel? Gør som Ørsted – skab mere vild natur på jeres arealer - Business Fredericia](#)

I Halsnæs Kommune har de outsourcet opgaven og nedsat en frivillig gruppe, der tilbyder virksomheder gratis rådgivning og billige blomsterblandinger. Gruppen har taget kontakt til lokale virksomheder, både kommunale og private.

Den frivillige gruppe i Halsnæs Kommune går under navnet Vildnæs Erhverv og består af frivillige ildsjæle og en professionel rådgiver. Kombinationen af en professionel rådgiver og en gruppe ildsjæle har været den bedste og billigste vej til at omlægge mange kvadratmeter, beretter kommunen. Rådgivningen har været en succes, og flere virksomheder og skoler har omlagt deres arealer til biodiversitetsvenlige grunde.

50. Aftaler om §3-natur

Virksomheder kan være bekymrede for, at der kan udvikle sig natur, der er beskyttet under naturbeskyttelseslovens § 3, på de områder, de omlægger til vild natur. Det kan afholde virksomhederne fra at give plads til naturen af frygt for, at de fortaber muligheden for at bygge på deres grund i fremtiden.

For at fremme incitamentet for virksomhederne har Fredericia Kommune tilbudt særlige virksomheder (afhængig af virksomhedsgrundens placering og størrelse) en "aftale om særlige driftsformer". Aftalen om særlige driftsformer indebærer, at naturtyper, der er dannet under perioden med den særlige driftsform, bliver undtaget fra bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3 indtil et år efter aftalens udløb.

51. Samarbejd med daginstitutioner og skoler

Flere kommuner har oplevet, at institutioner som vuggestuer, børnehaver, skoler og gymnasier gerne vil give plads til den vilde natur.

Naturen har både fået plads på institutionernes arealer, og det giver samtidig børnene en forståelse og respekt for naturen. Når institutionerne inddrages og børn lærer om vigtigheden af biodiversitet, er det med til at forme fremtidens naturkultur.

Vil en kommune starte et samarbejde med en institution kan kommunen med fordel starte med at tage kontakt til og engagere pædagoger og lærere. Sammen kan skabes et fælles ejerskab til den gode idé, som både skole og kommune kan se sig selv i.

Favrskov Kommune har haft succes med at lave pilotprojekter på kommunens skoler og daginstitutioner. Kommunen har fulgt denne proces, når de skulle skyde et pilotprojekt i gang:

- Opstartsmøde, hvor der forventningsafstemmes. Hvad mangler der på institutionens udearealer, og hvad vil man gerne lære?
- Optælling af arter på området (Bioblitz), hvor institutionens børn kan undersøge, hvilke arter der findes i området.
- Etableringsaktiviteter, hvor der eksempelvis opsættes kvashegn, graves vand lokalt, stable stendynger, sås blomstrende arealer, efterlades dødt ved, plantes "dyrevenlige" arter osv.
- Gentage optællingen af arter (bioblitz).
- Evaluering.

52. Plant træer på marker

Plant solitære træer på marker. Det giver både nogle trædesten for arterne i landskabet og en større landskabsoplevelse.

Efter plantning skal træerne tinglyses til naturligt henfald. Eg er velegnet som solitærtræ på marker

5 Hurtige

Her fem opsamlende tips til kommunen, der gerne vil skabe (endnu) mere biodiversitet.

1. Begræns pasningen af offentlige arealer
2. Lad gamle træer stå
3. Inddrag borgere
4. Prioritér formidling og kommunikation
5. Samarbejd med institutioner, virksomheder og ildsjæle